

Simon Stevin

“Dan leert u maar Engels”

Amsterdam is bezig om te kiepen van een Nederlandstalige naar een Engelstalige stad. Dat is geen gedachte van iemand die enkele beroerde taalvaringen heeft gehad en uit boosheid daarover maar een potje staat te overdrijven. Nee, dat is jammer genoeg de waarheid. De schuld ligt niet bij de échte Amsterdamers. Deze speciale menssoort, die bekend stond als uitdrager van een bijzondere vorm van humor, de zogenaamde “Amsterdamse humor”, is niet meer. Dat wil zeggen: die woont niet meer in Amsterdam, maar is uitgeweken naar saaie groene steden in de (wijde) omgeving. In die saaiheid dooft zulke humor natuurlijk uit en wordt soms zelfs opgevolgd door chagrijnigheid. In de eentonige “vinexwijken”, ver van de Nederlandse hoofdstad, slijten de voormalige bewoners van volkse stadsdelen, zoals de Jordaan, de Pijp, de Dapperbuurt en Kattenburg hun laatste dagen. Hun kinderen groeien daar op als Poldermensen, die de zo karakteristieke Amsterdamse tongval van hun ouders verruild hebben voor het beruchte Poldernederlands.

Wie wonen er dan tegenwoordig in de Nederlandse hoofdstad? Dat zijn voornamelijk mensen van buiten Amsterdam. Velen van hen komen uit het buitenland. De grootste groep bestaat uit afstammelingen van goedkope werkrachten die uit de derde wereld waren toegestroomd om de indertijd oververhitte arbeidsmarkt te ontspannen. Een tweede groep is juist hoger opgeleid en degenen die daar onder vallen worden ook wel kenniswerkers genoemd. De derde (aanzwellende) categorie wordt gevormd door de buitenlandse studenten aan de twee grote universiteiten en de diverse hogescholen van Amsterdam. De buitenlandse kenniswerkers en de buitenlandse studenten hebben vooral één ding met elkaar gemeen: Ze spreken Engels!

Er wonen natuurlijk ook veel Nederlandstaligen in Amsterdam. Dat zijn vaak voormalige studenten uit andere delen van Nederland die er na hun studie zijn blijven hangen en verder meer eenvoudige lieden die uit de provinciesteden stammen of zelfs van het platteland afkomstig zijn. Zij waren naar Amsterdam gekomen om er een goedbetaalde baan te vinden, deel te nemen aan het grote stadsgebeuren, de kosmopolitische cultuur op te snuiven en te genieten van het vertier dat het Amsterdamse uitgaansleven te bieden heeft: “Seks, Drugs en Rock en Roll”.

Verwaarlozing eigen taal

Het spreekt vanzelf dat het in stand houden van de Nederlandse taal bij de laatsten bepaald niet de eerste prioriteit heeft. In tegenstelling tot de uitgeweken échte Mokumers, vinden zij het juist wel “wijs” om met hun verworven vreemde talenkennis te geuren en zij achten het volstrekt onnodig dat de Engelstalige buitenlandse stadsgenoten hun tijd zouden vermorsen door het aanleren van het Nederlands. Als

zij een (vermoedelijke) buitenlander in het vizier krijgen schakelen zij onmiddellijk over op het Engels. Uiteraard worden de andere anderstalige inwoners van buitenlandse afkomst wel geacht zich onze taal aan te leren, want verder dan het Engels gaat helaas de talenkennis van de Nederlandse kosmopolieten meestal niet.

“Engelstaligen dienen in het Engels tegemoet te worden getreden”, is de algemeen heersende opvatting. Om in eetgelegenheden, kroegen, huizen van cultuur, winkels en dergelijke van de Engelse taal gebruik te moeten maken, omdat het (buitenlandse) personeel geen woord Nederlands kent, wordt als doodnormaal gevonden. Als zij dan eens getuige zijn van een aanvaring van een beginselvaste landgenoot met zulk een niet ingeburgerde werknemer, kiezen zij meteen partij voor de buitenlander. “Waar haalt die boertige figuur het vandaan om geen Engels te willen spreken”, laten zij meteen weten. Door deze houding voelen de niet-aangepaste vreemde-

lingen zich gesterkt in hun onverschilligheid omtrent het Nederlands en zullen onze taal dus beslist niet gaan leren.

Treurige ervaringen

Verscheidene Amsterdamse taalverdedigers hebben ons de laatste tijd van hun treurige ervaringen op taalgebied op de hoogte gesteld. We pikken er twee uit die zeer kenmerkend zijn:

In een Supermarkt van Jumbo, dicht bij de verengelde Vrije Universiteit gelegen, bleken buitenlandse lieden te werk te zijn gesteld. Zij waren volstrekt Nederlands-onkundig. Toen onze geestverwant zich daarover bij de winkelcheyfin beklagde, antwoordde deze vrouw: "Dan leert u maar Engels, dit is een Nederlands/Engelse winkel". Andere klanten die in de buurt waren, bleken het geheel met de winkelcheyfin eens te zijn en keken de taalverdediger afkeurend na, toen deze de winkel verliet.

Nog een kenmerkende melding: In een sportinstelling, in een andere verengelde buurt, verschenen steeds meer buitenlandse studenten die nul kennis van het Nederlands bleken te bezitten. De Nederlandse bezoekers werden geacht deze minachting voor de inwoners van het gastland te eerbiedigen. Een taalverdediger die dat niet deed, werd met verwijten overladen. Zo werd hem toegevoegd dat het helemaal niet nodig was voor buitenlandse studenten om Nederlands te leren, "omdat dat te moeilijk zou zijn", en verder kwam iemand aanzetten met het bespottelijke argument dat "wij" in Indonesië en Suriname ook nooit de talen van de inwoners van die landen hadden geleerd. **Zie verder kader.**

Als het zo doorgaat zal Amsterdam steeds meer verengelsen. Het wachten is nu nog maar daarop dat een aanzienlijk deel van de Amsterdamse Nederlanders, vooruitlopend op de totale verengelsing van de stad, hun kinderen naar Engelstalige scholen zal sturen en hen thuis ook in die taal zal opvoeden. Dan is het hek geheel van de Dam, of te wel van "The Damsquare".

Geachte,

Vanmiddag deed ik boodschappen in de Jumbo-winkel aan de Buitenveldertselaan in Amsterdam. Ik doe per dag voor ongeveer 20 euro boodschappen in uw winkels en vandaag vond dat daar plaats. Ik werd er zwaar beledigd. Een winkelmedewerker sprak geen Nederlands (enige tijd geleden was er ook al zo een) en de winkelcheyfin, waar ik mijn beklag deed zei mij op hoge toon dat ik maar Engels moest leren, want haar winkel was een Nederlandse en Engelse winkel. Ik ben daar zo boos over dat ik voor straf een maand geen boodschappen meer haal bij Jumbo-winkels. Ik ga die tijd naar een andere kruidenier. Indien het na die maand nog een keer voorkomt dat ik een medewerker tegenkom in een van uw winkels, die geen Nederlands verstaat, koop ik nooit meer iets bij u. In Nederland spreken wij Nederlands met elkaar!

Beste,

Wat jammer om te horen dat u een vervelende winkelervaring heeft gehad in onze winkel en we begrijpen dat u daar met recht boos om bent geweest. Excuses daarvoor dat het zo gelopen is.

We hebben deze melding intern besproken hoe dit in het vervolg anders moet, want het zou niet zo moeten zijn dat een medewerker bij ons aangeeft aan een consument dat u maar Engels moet leren, omdat wij een Engelse / Nederlandse winkel zijn. Nogmaals, wij vinden het erg vervelend dat dit is voorgevallen en ik ga ervan uit dat dit geen tweede keer meer zal voorkomen.

Meer lezers nieuwsbrief

Taalverdediging wil het aantal lezers van haar nieuwsbrief uitbreiden. Wij denken dat er heel veel mensen zijn die de verengelsing van onze taal en de verzwakte positie van het Nederlands een slechte zaak vinden. Er zou dus ruimte moeten

zijn voor uitbreiding van het aantal lezers. Wij doen daarom het volgende aanbod: iedereen, die zich aanmeldt als lezer en donateur en iedereen die een lezer (en donateur) aanbrengt, krijgt van ons een exemplaar van Op-en-Top Nederlands cadeau. OTN is een zeer waardevolle lijst met Engels woorden en hun Nederlandse vertaling. Elke Nederlander zou die lijst in de boekenkast moeten hebben staan.

Peter R. de Vriesstraat?

Onze taalinspecteur Jakob Grit heeft belangstelling voor taal in de ruime zin van het woord. Daar hoort ook de taal van straatnamen bij. In dat kader heeft hij een brief geschreven naar de Gemeente Amsterdam. We laten hier de brief in verkorte vorm volgen:

Geachte,

Na eerdere gevallen (bij voorbeeld inzake Majoor Bosshardt van het Leger des Heils) wordt wederom gepleit voor het veranderen van een historische straatnaam. Het gaat hier om de Lange Leidse Dwarsstraat die veranderd zou moeten worden in de 'Peter R. de Vriesstraat'. Met alle respect voor de vermoorde misdaadverslaggever vraag ik u om dat NIET te doen. Een bronzen plaketaf of een qua stijl in het straatbeeld passend gedenkteken in de straat zou een beter alternatief zijn.

Gelukkig zijn de meeste historische straatnamen in de oude binnenstad van Amsterdam bewaard gebleven. Frankrijk is een voorbeeld van hoe het niet moet. Daar zijn overal talloze historische straatnamen verknoeid in straatnamen met onder meer "nationale helden" en daarmee is geschiedenis op crypto communistische wijze weggegomd. God zij dank is dit nooit op die schaal in Nederland gebeurd. Oude namen bewaren is goed voor het behoud van het culturele erfgoed, zonder dat de geschiedenis in alle opzichten verheerlijkt moet worden natuurlijk.

Want straatnamen uit hun historisch verband halen is erg jammer en kan bovendien precedentes scheppen. Het is al jammer dat er een 'gaper' (uithangbord apotheek) verwijderd is omdat het zou gaan om stereotypering van exotische mensen. Een dergelijke gedachtegang gaat wel erg ver. Zo zouden bij wijze van spreken buitenkerkelijke burgers kunnen eisen dat alle kruisen van kerktorens verwijderd worden en dan is het einde zoek. Kortom, men moet waken voor de waan van de dag.

Wat straatnamen betreft, is het al erg bedenkelijk dat de Botermarkt in de 19e eeuw zo nodig omgedoopt moest worden in "Rembrandtplein". De meesterschilder heeft er nooit gewoond en evenmin in de onmiddellijke omgeving. Het standbeeld uit ± 1850 is prachtig, maar ik zou ervoor pleiten om onder het straatnaambordje "Rembrandtplein" een bordje te hangen met 'Tot 1876 Botermarkt'. En het zelfde te doen met onder andere het Thorbeckeplein en de Prins Hendrikkade, die oorspronkelijk een heel andere naam droegen. Historisch en toeristisch zou dit de beleving van de oude binnenstad een mooie stimulans geven. De gemeente zou daarbij over misplaatste piëteitsgevoelens heen moeten stappen en de kosten ervoor over moeten hebben. Eigenlijk ben ik er enigszins verbaasd over dat zo iets nooit eerder gebeurd is in onze hoofdstad. Dit, in tegenstelling tot

enkele andere steden in Nederland (en Vlaanderen), zij het jammer genoeg op heel bescheiden schaal.

Maar nogmaals: de Lange Leidse Dwarsstraat "omdopen" is doodzonde. Niet doen, dus! Voor eventuele reacties sta ik open.

Met vriendelijke groeten,
Jakob Grit, Delft

Bericht van de voorzitter

Onze voorzitter wil graag dat de nieuwsbrief voldoende invloed heeft op de houding van de Nederlandse bevolking ten opzichte van de eigen taal en cultuur. Om op dit terrein meer te bereiken pleit hij vanzelfsprekend voor uitbreiding van het aantal lezers van onze nieuwsbrief. Hij pleit verder voor nieuwe methoden om de aandacht op de verengelsing te richten. Zijn eigen voorstel is: onderstreep het overbodige Engels in een krant of ander soort tekst en stuur die tekst met een begeleidend briefje naar de opsteller. Hoewel dit soms tot zure gezichten zal leiden, lijkt ons dat een goede methode.

ANS en taalverandering

Op 23 april werd de nieuwe digitale uitgave van de Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS), een grammaticaal naslagwerk dat het taalgebruik beschrijft, in het openbaar gebracht. In verband hiermee verscheen in de Volkskrant van 24 april 2021 een opiniestuk over het verschil tussen taalontwikkeling en taalverloedering. Het goedkeuren van woordcombinaties als 'groter als' in plaats van 'groter dan' werd afgekeurd en gezien als taalverloedering, voortkomend uit gemakzucht en slordigheid. Daarentegen is taalontwikkeling wel gewenst. Hierbij moet gedacht worden aan het vinden van woorden voor begrippen waarvoor in het Nederlands nog geen woord bestaat.

Vervolgens kwam er van vele kanten een reactie los. Een van de veel gehoorde reacties was dat de ANS niet voorschrijvend, maar beschrijvend is. Dat de ANS niet zegt dat 'groter als' goed is. Dat moge zo zijn, maar dat doet niet af aan het feit dat de ANS allerlei foutief taalgebruik in de ANS opneemt en er soms aan toevoegt dat het in het betreffende geval om minder aanvaardbaar taalgebruik gaat. Het kwaad is dan al geschied. Foutief gedrag wordt in feite goed gepraat. Als voorbeeld laten wij hier de betreffende tekst inzake 'groter als' in de ANS volgen:

"Het voegwoord 'als' is in deze functie niet voor alle taalgebruikers aanvaardbaar. Voor velen is dan zelfs een sjibbolet voor correct Nederlands. Wie moeilijkheden op dit gebied wil vermijden, kan zich daarom beter van het gebruik van ongelijkheid-aanduidend 'als' – waar op zichzelf beschouwd geen enkel bezwaar tegen bestaat – onthouden."

De ANS werkt zodoende dus mee aan taalverloedering. Wat er moet gebeuren is dat in de ANS alleen de norm wordt genoemd. Taalregels zijn een kwestie van afspraak, net zoals bij verkeersregels. Het gaat niet om goed of slecht. Het gaat om de afspraak, omdat onze taal dat nodig heeft. Als de afspraken duidelijk zijn, weet iedereen wat er moet gebeuren. De ANS moet dus voorschrijvend worden.

Taalvariatie

Ook viel in reacties te lezen dat de ANS weergeeft dat er verschillende soorten Nederlands bestaan, dit zijnde een groot goed. Dat laatste is zeer betwistbaar. Men kan zich op vele manieren uitdrukken in het Nederlands, maar iedereen heeft er baat bij dat de regels eenvormig zijn. Voor buitenlanders die Nederlands leren, is het ook van belang dat er eenvormige regels zijn. Vaak wordt aangehaald dat 'groter als' in veel Nederlandse streektalen voorkwam en dat bij de taalstandaardisering in de 17e eeuw dit kunstmatig is veranderd in 'groter dan'. Is dat een argument? Wat willen die mensen dan? De standaardisering van onze taal teruggedraaien? Voor Taalverdediging is het in elk geval duidelijk: de standaardisering is een groot goed en moet zelfs nog versterkt worden.

Een goed voorbeeld van hoe het niet moet is het optreden van het 'Genootschap Onze Taal'. Die doen hun best om alles wat afwijkend is goed te keuren. Op hun webstek valt het volgende te lezen (let vooral op het einde van de tekst):

"Groter dan geldt nog steeds als de correctere vorm die het best past in de schrijftaal. 'Groter als' is voor sommigen niet zo erg in informeel taalgebruik en in de spreektaal, maar is voor anderen ook dan echt een fout(je). 'Groter dan' krijgt volgens de taalnorm dus nog steeds duidelijk de voorkeur. Dat is opmerkelijk, omdat 'groter als' ook al eeuwenlang voorkomt."

Nogmaals: het moge duidelijk zijn dat Taalverdediging voorstander is van een voorschrijvende ANS met duidelijke regels, die ook nog eens gehandhaafd worden.

Dure "koekjes"

Van onze taalinspecteur Jakob Grit ontvingen wij de volgende wetenswaardigheid:

De aanbieder van verschillende zaken op de sociale media, TIK TOK, is in Nederland bestraft met een boete van meer dan 300 miljoen euro na het plegen van overtredingen van de wet. Deze overtredingen behelzen onder meer het niet vertalen naar het Nederlands van de voor kinderen bestemde voorwaarden voor het aanvaarden van het "koekiebeleid" van de aanbieder. TIK TOK wordt verder gedwongen om die vertalingen alsnog te plegen!

We kunnen dus wel stellen dat de koekjes van TIK TOK duur worden betaald!

Voertaal op de Westerschelde

Naar aanleiding van een bijna-noodlottige aanvaring op de Westerschelde heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat op 14 juni 2021 een brief naar de Tweede Kamer gestuurd. In een artikel van 19 juni wijdt de Provinciale Zeeuwse Courant (PZC) aandacht aan deze brief. Onze voorzitter kwam onmiddellijk in het geweer en schreef de volgende brief:

“Geachte redactie,

Naar aanleiding van uw bericht in de krant van vandaag op pagina 9 met als titel: “Oude akte zit nieuwe regels op water dwars” reageer ik op uw tekst waarin staat:

‘De Onderzoeksraad voor Veiligheid noemde de gebrekkige kennis van het vaargebied en onvoldoende beheersing van de Engelse taal - de verplichte voertaal op de Westerschelde - als oorzaak van de bijna-noodlottige aanvaring’.

*Dit is niet juist: op de Westerschelde is de beheersing van de **Nederlandse** taal en óf de Engelse taal verplicht in het verkeer. Zou u deze bijstelling in de krant op enige wijze bekend willen maken?*

*S.P. Smits
(voorzitter van de Stichting Taalverdediging)”*

Op 22 juni kwam de redactie van de PZC met het volgende antwoord:

“Goedemorgen,

Allereerst dank voor uw reactie op het artikel over de aanvaring op de Westerschelde en het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid. U heeft gelijk dat op de Westerschelde Engels én Nederlands toegestane voertalen zijn in het maritieme verkeer. In dit geval verliep de (gebrekkige) communicatie tussen de Oost-Europese stuurman/kapitein van het Zwitserse cruiseschip, de verkeersleiding aan de wal en de bemanning van de Maltezer chemicaliëntanker in het Engels. Die taal beheerste de bemanning van de Viking Idun onvoldoende.

Het slecht beheersen van Engels, laat staan Nederlands, is een veel voorkomend probleem. Riviercruiseschepen varen het grootste deel van het jaar op de grote Europese rivieren als Rijn en Donau, waar Duits veelal de voertaal is. Alleen in het voorjaar zijn deze passagiersschepen op de Westerschelde te vinden en dan blijkt dat de bemanning de Engelse taal niet of onvoldoende machtig is. Op de drukke Westerschelde, waar schepen uit de hele wereld varen, is in de praktijk het Engels de voertaal tussen (zee)schepen onderling. Niet elk schip heeft

een Nederlands sprekend(e) loods of bemanningslid aan boord. Er wordt in Europees verband gewerkt aan een soort standaard-maritiem Engels (met vaste uitdrukkingen voor bepaalde situaties) om het risico op misverstanden te beperken.

Ik hoop dat ik u duidelijk heb kunnen maken waarom in dit artikel de nadruk lag op het Engels. Dat neemt niet weg dat ook Nederlands een voertaal is op de Westerschelde. Voor de volledigheid zal ik dit in volgende berichten over de taalproblemen in het maritiem verkeer vermelden.

*met vriendelijke groet,
Theo Giele
Verslaggever”*

Vlaamse Feestdag

Hieronder laten wij een artikel (verkort) uit de nieuwsbrief van augustus 2021 van onze Vlaamse vrienden van NederlandsLandstaal volgen:

“Mini-ster” Jan Jambon, het boegbeeld van de Vlaamse regering, liet in de krant een vraaggesprek publiceren naar aanleiding van 11 juli. Naïef als wij zijn gaan we ervan uit dat hij, als verdediger van onze mooie Vlaamse taal, dat in perfect Nederlands zou doen. Hieronder enkele van de vreemde woorden die hij toch zo graag gebruikt:

- Close protection
- Safe room
- Terror
- Entente
- In the heat of the moment
- Social distancy

Verdwijnt het Nederlands uit Brussel en Amsterdam?

AT5, de Amsterdamse nieuwszender, heeft een serie gemaakt over de vraag hoe Amsterdam en Brussel er over twintig jaar uitzien. Taal was een van de onderwerpen.

Uitgangspunt bij taal was het aantal bewoners met een migratie-achtergrond (dat is een bewoner die zelf ooit een niet-Belgische of niet-Nederlandse nationaliteit had of minstens een ouder heeft, bij wie dat ooit het geval was). In Brussel is dat percentage 74%. In Amsterdam is dat 56%. De kans is groot dat deze percentages toenemen. De vraag was vervolgens of het Nederlands in beide steden kan overleven.

De toestand in Brussel is geheel anders dan in Amsterdam. Het aantal Nederlandstalige bewoners in Brussel neemt steeds verder af (ruim 5%). Het Engels neemt toe, maar het Frans is nog steeds overheersend. Toch zijn er Vlaamse deskundigen die zeggen dat er nog wel een toekomst is voor het Nederlands in Brussel:

- Jonge Vlamingen die naar Brussel trekken;
- Omdat het Franstalige onderwijs zo slecht is, sturen veel Franstalige (al of niet allochtone) ouders hun kinderen naar een Nederlandstalige school. Bijna een vijfde van alle leerlingen in Brussel loopt school in het Nederlands;
- Nederlands blijft belangrijk op de arbeidsmarkt.

De waarde van deze argumenten is twijfelachtig. Die jonge Vlamingen komen meestal helemaal niet op voor hun eigen taal. Het Nederlands dat de Franstalige kinderen in school leren, wordt na de schooljaren niet meer gebruikt en gaat dus achteruit. Belangrijker is dat dit soort ontwikkelingen niet in staat is om de situatie te keren. De overgrote meerderheid van de nieuwkomers zal Frans gaan

spreken. Het Engels zal toenemen en op een bepaald ogenblik tot tweede taal bevorderd worden. Het Nederlands zal formeel niet afgeschaft worden, maar zodanig afnemen dat het onzichtbaar wordt en feitelijk geen rol van betekenis meer zal spelen.

In Amsterdam is de verengelsing flink toegenomen. Er zal een tijd komen dat het gemeentebestuur alles tweetalig maakt. De geraadpleegde deskundigen zeggen dat het Nederlands zal blijven bestaan, maar durven geen garantie te geven.

Meertaligheid

De toekomst is volgens de opstellers van de serie aan meertaligheid. Vervolgens gaan de opstellers over op de vraag wat er moet gebeuren met de tientallen andere thuistalen in onze steeds meer veelvormige hoofdsteden. Een van de aangehaalde deskundigen zegt dat kinderen met een andere moedertaal dan het Nederlands moeten opgroeien met hun eigen moedertaal. Dat zou goed zijn voor hun ontwikkeling. Hoe dat uitgevoerd moet worden, wordt er niet bijgezegd. Dat kan ook niet want het is onmogelijk alle minderheidstalen aan bod te laten komen in het onderwijs. Het opgroeien met de eigen moedertaal zou ook moeten, omdat taal een belangrijk deel van de identiteit is en die identiteit moet gehandhaafd worden. Dus moeten er meertalige scholen komen. Een Brussels politicus: We moeten tot meertalige scholen komen waar de vele Brusselse thuistalen worden gebruikt om tot die meertaligheid te komen. Meertaligheid moet het cement worden van een steeds diverse stad. En we mogen niet te hoge eisen stellen aan de hoofdtal.

Standpunt Taalverdediging

Het bovenstaande is voor Taalverdediging een onaanvaardbare weg. Dit is zuiver wensdenken. De realiteit laat dit niet toe. Leerlingen moeten zoveel mogelijk ondergedompeld worden in de voor hen nieuwe omgeving. Dat betekent alles in het Nederlands, ook in het onderwijs. De boodschap dat de taal een belangrijk onderdeel van de identiteit is voor ons juist de reden om tegen dit zogenaamde "meertalig onderwijs" te zijn.

Wij willen geen samenleving met meerdere identiteiten. Er moet een dominante cultuur zijn en dat is in Amsterdam het Nederlands. In Brussel ligt dat wat anders, daar zal het Nederlands en Frans zijn. De conclusie moet zijn dat in het aangehaalde artikel heimelijk propaganda wordt gemaakt voor de multi-culturele samenleving, een samenleving die als los zand aan elkaar zit, niet in staat is om een hechte eenheid te vormen en de dominantie van het Nederlands verzwakt.

Raad van Kerken op dwaalspoor

In de eerste Nieuwsbrief van dit jaar hebben wij in het artikel 'Debt' aandacht besteed aan de taalontsporing van medewerkster Beppie van Laar van de Raad van Kerken. Taalverdediger Nal Kats uit Dommelen was zo ontstemd over die ontsporing, dat hij onmiddellijk in de pen klom om aan Beppie van Laar zijn ongenoegen kenbaar te maken:

"Beste Beppie van Laar,

In Nieuwsbrief 2021-nummer 1 van Stichting Taalverdediging las ik uw antwoord aan de heer Sjouke Bosma te Goutum.

Mijn vrouw is een 'pure Friezin', uit echte Friese ouders ontstaan. Heit (vader) út Kollum en Mem (moeder) út Buitenpost. Ikzelf kom uit Den Haag, maar ik ben mijn onderwijsloopbaan begonnen in het Friese 'Eastersee' (Oosterzee), als onderwijzer op een tweemansschool. Ik leerde het Fries van de 'berns' (kinderen) en zij leerden van mij het Algemeen Beschaafd Nederlands. Dat ging heel goed samen. Bovendien vonden de ouders het prachtig, dat een onderwijzer uit de Randstad zich verwaardigde om de Friese taal te leren.

Hoewel wij niet extreem gelovig zijn, kijken wij iedere zondag naar de tsjerketsjinsten (kerkdiensten) op 'Omrop Fryslân'. Hoe origineel en verfrissend zijn deze diensten, die voornamelijk in het Fries plaats vinden. Als het te gek of te moeilijk wordt, vertalen zij voor de 'Hollandse' kijkers en luisteraars de belangrijkste zinnen naar het Nederlands. Heeft u het Onze Vader wel eens in het Fries horen zingen...? Wij hebben moeite om onze ogen droog te houden. Tja...en dan komt u, mevrouw Van Laar, ons vertellen dat u minder moeite heeft met die slappe on-Nederlandse taal van onze westerburen. Ook vindt u het woord 'debt' (de b wordt niet eens uitgesproken) mooier dan het goede woord 'schuld'.

Mevrouw Van Laar: wie is u? Hoe zit uw gevoelsleven in elkaar? Van welke complexen en ontwikkelingsstoornissen heeft u last? Steeds meer ontwikkelde mensen in ons land – van dakdekker tot aan

dokter – ergeren zich groen en geel aan dat ons nietszeggende, opgefokte Engels. Maar mevrouw Beppie van Laar van de Raad van Kerken heeft nog steeds niets in de gaten. Komende zondag gaan wij voor u bidden. Wij zullen aan onze Heer vragen of u niet langer ziende blind en horende doof wil zijn.

Met hartelijke groeten uit het 'Verre Zuiden', Nal Kats"

Sport en taalverloeding

Onze sportieve taalverdediger Jeroen Wijts uit Alkmaar (Noord-Holland) slaat, als het even kan, geen sportuitzending over. Hij wordt daarin om de haverklap met Engelse termen om de oren geslagen. Onlangs was het, in het programma 'Sportlab Sedoc' weer raak! Hij schreef daarom naar de verantwoordelijke zendgemachtigde AVROTROS het volgende:

"Ik heb ademloos gekeken naar Sportlab Sedoc vanmiddag. Prachtige televisie. Toch heb ik mij behoorlijk geërgerd aan de overvloed van overbodig Engels. Het is een maatschappelijk probleem overigens en valt dus niet alleen aan uw programma toe te schrijven, maar u levert ermee wel een fikse bijdrage aan de verengelsing van de Nederlandse taal. Waarom kan een 'handbike' bijvoorbeeld niet gewoon een handfiets heten en mag een 'mountainbike' geen bergfiets zijn. En als we dan toch aan het verengelsen zijn, waarom heet een ligfiets dan geen 'laybike' of iets dergelijks en heet een racefiets dan geen 'racebike'? Een 'e-bike' is niets meer dan een e-fiets. Helaas begin ik het idee te krijgen dat u bij de AVROTROS langzaam maar langzaam verdrinkt in een taalkundig moeras."

De binnenvaart en het Engels

Aan Schuttevaer, de krant van de Nederlandse binnenvaart, ontlent wij het volgende (verkort):

Gemiddeld een keer per week vindt er een aanvaring plaats tussen twee binnenvaartschepen. Bijna de helft van die aanvaringen komt door communicatieproblemen omdat schippers niet dezelfde taal spreken, zo valt te lezen in een rapport van Intergo, opgesteld in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en een aantal binnenvaartorganisaties. Als Engels als officiële voertaal wordt ingevoerd, zou dat de veiligheid ten goede komen, is de opvatting van veel betrokkenen. Koninklijke Schuttevaer, de belangenbehartiger van de binnenvaart is het hier mee eens. Er zijn steeds meer gemengde bemanningen. Engels als officiële voertaal zal een bijdrage leveren aan de veiligheid. Het sluit beter aan op de praktijk. Ook de Nationale Nautische Verkeersleiders Opleiding vindt dat er voortaan een taal moet worden gesproken. Feit is dat bemanningen steeds minder Duits georiënteerd zijn. Door personeelsgebrek komen er steeds meer buitenlandse werknemers. Dat zijn vooral Oost-Europeanen en tegenwoordig ook Filippijnen. En dat betekent dus dat de voertaal Engels moet worden.

Er is in de binnenvaart anders dan in de zeevaart en de luchtvaart geen officiële voertaal. De afspraak is dat de schippers gebruik maken van de taal van het land waar ze varen of als ze die taal niet machtig zijn, in het Duits. Dat is historisch zo gegroeid omdat de meeste binnenvaartschepen varen op het traject Nederland- Duitsland- Zwitserland. In 2017 werd een Europese richtlijn opgesteld waarin de eisen voor binnenvaartbemanningen gelijkgetrokken werden. In januari 2022 gaat die richtlijn in. Het was de bedoeling dat er een uniforme voertaal zou worden afgesproken, maar dat is nog niet gelukt.

Tot zover Schuttevaer. Het artikel geeft een verkeerd beeld van het rapport. Van de ongevallen is 40% toe te schrijven aan communicatieproblemen. Slechts een van de vele communicatieproblemen is de taal. De conclusie in het rapport is dus geheel onjuist. Feit is wel dat de omgeving voor de binnenvaart is veranderd. De binnenvaart is internationaler

geworden en de personele samenstelling op de schepen is veranderd. De vraag is echter of dat weer onvermijdelijk moet leiden tot het gebruiken van Engels als voertaal. Waarom zou de traditie dat op de Rijnvaart het Duits de voertaal is, afgeschaft moeten worden? Als er zo geredeneerd wordt, zou voor elke grensoverschrijdende activiteit Engels als voertaal ingevoerd moeten worden. Voor sommigen een wenkend perspectief. Voor Taalverdediging echter zeer ongewenst. Waarom zou niet afgesproken kunnen worden dat de bemanning op de Rijnvaart een cursus rivierduits volgt? Dat zal geld kosten, maar dat moet dan maar. De culturele verscheidenheid in Europa is belangrijker dan geld.

Literair vertaalwerk

Van onze voorzitter ontvingen wij de volgende lezersbrief, verschenen in de Provinciale Zeeuwse Courant (PZC) en die gaat over de waarde van literair vertaalwerk:

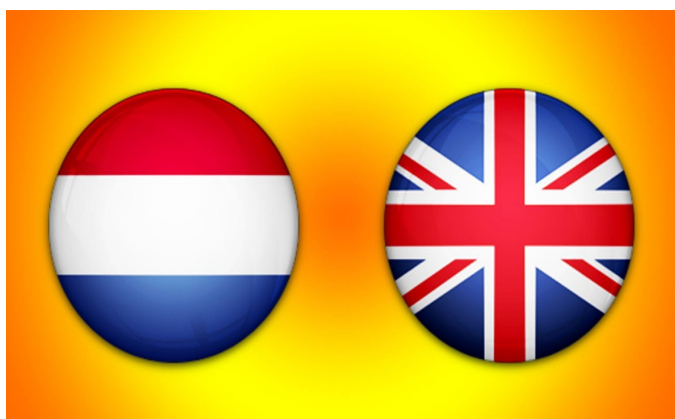
“Helaas is daar weer dat misverstand in het artikel ‘Ed leest alleen Engelstalig’ van 21 juli dat in een vertaling veel aan emoties, gevoel en nuances verloren gaat. Deze opmerking gaat voorbij aan de prachtige literaire vertalingen die sinds jaar en dag in Nederland worden geproduceerd en (deels) worden gefinancierd door het Letterenfonds. Lezen in de vreemde taal is vooral weggelegd voor degenen die de taal tot in de puntjes (op moedertaalniveau) beheersen, anders is de kans groot dat de lezer emoties, gevoel en nuances, maar vooral ook de woordspelingen die sfeer oproepen, onvoldoende of niet begrijpt. Wie de vreemde taal onvoldoende of niet beheerst, wordt daarom uitstekend geholpen door vertalers. Zij maken een werk uit de vreemdtalige literatuur toegankelijk voor de Nederlandstalige lezer en openen de literaire rijkdom van dit werk. Ik spreek hier geen oordeel uit over het Engels van de heer Verdam, maar wil alleen wijzen op dit wijdverbreide misverstand”.

Taalverdediging onderschrijft het standpunt van de briefschrijver. Het volwaardig lezen in de oorspronkelijke taal is maar voor weinigen weggelegd. De vertaler van een anderstalig boek heeft een grote voorsprong op de lezer. Iemand die beweert dat het anders is, lijdt aan zelfoverschatting. Het is dan een soort van ijdeltuiterij.

Nederlands
letterenfonds

Engels tweede taal in Nederland?

Is het Engels in feite de tweede taal in Nederland? Dat was de centrale vraag die mevrouw Gerritsen, emeritus-hoogleraar aan de Radboud Universiteit in Nijmegen, opwierp tijdens een lezing in mei van dit jaar voor een afdeling van de Orde van de Prince, een Vlaams-Nederlandse cultuurvereniging.

Zij legde de positie van het Engels in Nederland langs de zogenaamde 'meetlat van Kachru', die ontworpen is om te bepalen of het Engels in een land een tweede taal is. Bij het gebruik van die meetlat wordt gekeken naar taalpolitieke aspecten, de domeinen waarin het Engels wordt gebruikt, de mate waarin de gehele bevolking het Engels beheerst, het gebruik van Engels in de verschillende literaire genres en de vraag of het Nederlandse Engels een eigen norm heeft ontwikkeld. Volgens mevrouw Gerritsen is afgaande op de meetlat van Kachru Engels geen tweede taal in Nederland:

- Het Engels heeft geen officiële status en er is slechts weinig wetgeving die aandacht besteed aan het Engels;
- Er is domeinverlies in het hoger onderwijs en in de wetenschap. Daar is de voertaal in belangrijke mate Engels. Er is geen domeinverlies in nieuwsuitzendingen van radio en tv, kranten, overheidscommunicatie en creatief schrijven;
- Het is niet zo dat de gehele bevolking goed Engels spreekt;
- De overige sectoren zijn in Nederland niet van toepassing.

Op grond van deze analyse komt mevrouw Gerritsen tot de opvatting dat het Engels nog geenszins de positie van een tweede taal heeft bereikt en ook dat het Nederlands niet in gevaar zou zijn. Wel bepleit zij een maximumpercentage wat betreft Engelstalige bachelors en masters in het hoger onderwijs en voorts dat Nederlandstalige wetenschappe-

lijke publicaties weer worden meegenomen in beoordelingen van wetenschappers.

Standpunt Taalverdediging

Het lijkt onschuldig dat gebruik van een meetlat, maar dat is het niet. Als goed gekeken wordt naar de uitgangspunten van deze meetlat, is duidelijk dat de omstandigheden in Nederland zodanig zijn dat deze meetlat hier niet gebruikt kan worden. De meetlat gaat uit van zodanig extreme uitgangspunten, (Bijvoorbeeld: het Engels heeft geen officiële status en dus zou er geen sprake zijn van Engels als tweede taal.) dat de uitkomst altijd zal zijn dat Engels geen tweede taal in Nederland is en dat dus het Nederlands niet in gevaar is. Onze vrees is dat dit soort redeneringen bedoeld is om vooral niet te moeten zeggen dat het Nederlands wel in gevaar is. Een praktijk die in academische kringen wijdverbreid is. De werkelijkheid is anders. Kijk hoe snel het Nederlands uit het hoger onderwijs is verdwenen. Dat kan ook in andere sectoren van de samenleving gebeuren. Er is dus wel degelijk sprake van een dreigende situatie, die noodzaakt tot vergaande tegenmaatregelen. Voorstellen, zoals gedaan door mevrouw Gerritsen om een maximumpercentage op te stellen voor Engelstalige bachelors en masters zijn onvoldoende en getuigen van een onvoldoende besef van de ernst van de situatie.

Albert Heijn

Om aan te geven dat Albert Heijn zich nog onvoldoende aantrekt van onze pogingen in het verleden om minder Engels in haar advertenties te gebruiken, laten wij hieronder een voorbeeld van een huidige advertentie zien. De verkooppraktijken van AH zijn blijkbaar niet veranderd. Het Engels heeft een onweerstaanbare aantrekkingskracht op deze lieden. Zij doen dit, omdat zij denken dat de klanten hier prijs op stellen. Voor veel klanten is dit echter onbegrijpelijk taalgebruik en een reden om elders te gaan winkelen. Eigenlijk zou elke taalbewuste winkelbezoeker dit moeten doen. Dit is de beste manier om dit soort 'brokken' makers af te straffen.

25% korting

AH Roomboter choco chunk cookie
4 stuks

Alle varianten

2,49 **1,87** [Voeg toe](#)

Krukkante koekjes, bereid met roomboter en rijkgevuld met grote belgische fairtrade chocolade chunks. Dubbel gemeten dus!

- Luxe verwenkoek uit de banketbakkers
- Bereid met roomboter
- Rijkgevuld met meer dan 32% pure belgische fairtrade chocolade
- Houde je van koekjes en chocolade? dan is dit de koek voor jou

Andere soorten

0,75	0,69	0,69	0,97	0,69
221 g	120 g	120 g	120 g	120 g

Omschrijving

- Roomboterkoek
- met 32% purechocoladestukjes

Anderen kochten ook

De afbraak van het Afrikaans in Zuid-Afrika

Inclusiviteit verdrukt diversiteit en het Afrikaans, door Marcel Bas

UNIVERSITEIT
STELLENBOSCH
UNIVERSITY

In Zuid-Afrika wordt het Afrikaans steeds meer uit het openbare leven verwijderd om plaats te maken voor het Engels. Dit druist in tegen de Grondwet. Onlangs werd dan ook de verengelsing van de ooit trots Afrikaanstalige Universiteit Stellenbosch aangevochten bij het Grondwettelijk Hof. Dat oordeelde echter dat de universiteit juist had gehandeld door het Engels als onderwijstaal boven het Afrikaans te stellen. Staatsinstellingen mogen nu verder verengelsen. Een slag voor het Afrikaans, maar men laat zich niet voor één gat vangen.

Taalrechten geschonden

Volgens de aanklagers, de lobbyorganisatie Gelyke Kanse en Jan Heunis van de Universiteit Stellenbosch, schendt het voortrekken van het Engels de rechten van Afrikaanstalige studenten. Alle overige universiteiten in de West-Kaapprovincie zijn al Engelstalig terwijl de meeste inwoners er Afrikaanstalig zijn.

Er is dus grote behoefte aan een Afrikaanstalig Stellenbosch. Ook stellen de aanklagers dat het pro-Engelse beleid andere Zuid-Afrikaanse talen benadeelt. Al in 2017 vochten ze het beleid bij het Hoogerechtshof aan, maar kreeg de universiteit gelijk. Deze keer, echter, hadden ze gehoopt in hoger beroep wel gelijk te krijgen van het Grondwettelijk Hof, aangezien juist de Zuid-Afrikaanse Grondwet meertaligheid beschermt, ze was in 1993-1996 opgesteld om 's lands diversiteit tegemoet te treden. Maar neen. Volgens de rechters handelde de universiteit correct omdat ze voor 'rassengelijkheid, toegankelijkheid en inclusiviteit, zonder het Afrikaans te elimineren' koos.

'Buitengesloten en geïntimideerd'

Onder druk van inclusiviteit en gelijkheid werden er al jarenlang Afrikaanstalige colleges simultaan vertaald voor Engelstalige, meest zwarte, studenten. Maar zij beklagden zich dat zij zich door het eerdere taalbeleid, dat Afrikaans nog gelijk stelde aan het Engels, 'buitengesloten en ook geïntimideerd' voelden omdat er aparte Afrikaanstalige en Engelstalige

klassen ontstonden. Om inclusiever te zijn en te voorkomen dat men zich van colleges 'buitengesloten' voelt koos men dan in 2016 voor een beleid waarmee elke faculteit haar eigen onderwijstaal kan bepalen (niet iedereen beheerst immers academisch Afrikaans of Engels). Wel moesten de faculteiten de voorkeur geven aan het Engels. Iedereen verstaat toch wel Engels, vond men. De grondwettelijke rechters geven toe dat dit verengelsing in de hand heeft gewerkt, maar vinden dat de universiteit heeft bewezen te 'blijven streven naar gelijke toegankelijkheid, veeltaligheid en integratie terwijl zij het Afrikaans handhaaft en behoudt'. Dus wordt meertaligheid nagestreefd door één taal de overhand te geven. Wie het begrijpt mag het zeggen.

Het lijkt erop dat Engelstalige studenten zich erg makkelijk 'buitengesloten' voelen, maar in feite willen zij de agressieve, anti-Afrikaanse en antiblanke #FeesMustFall-beweging voortzetten, die in 2015-2016 door de campussen waaide. Hierin nam de 'beleving' van de zwarte, dus anglofiele, student groter vorm aan. Uit angst voor geweld besloot Stellenbosch in 2016 koortsachtig tot het voornoemde beleid. De beleving van de (blanke en bruine) Afrikaanstalige studenten werd van minder belang geacht: zij kunnen zich volgens de universiteit niet buitengesloten voelen, daar zij sowieso het Engels machtig zijn.

Inclusiviteit met ongewenste gevolgen

Inclusiviteit en diversiteit zijn mooie begrippen, maar ze verdragen elkaar niet. Het Stellenbosse beleid illustreert de landelijke tendens waarbij meer inclusiviteit binnen instellingen juist tot minder diversiteit leidt. Al tijdens de rechtszaak van 2017 zagen Gelyke Kanse en Heunis in dat 'inclusief' beleid overal tot Engelse eenvormigheid leidt.

Taalbehoud is nu een geldkwestie geworden: nog in 2006 stopte hetzelfde Grondwettelijk Hof de verengelsing van een middelbare school door te oordelen dat de staat leerlingen en studenten alleen hun bestaande en reeds genoten taalrechten mocht ontnemen met de 'passende rechtvaardiging' dat Afrikaanstalig onderwijs niet meer 'redelijkerwijs uitvoerbaar' zou zijn – zoals wanneer er geen gecertificeerde leerkrachten voorhanden zijn. Daarvan was destijds geen sprake. Nu echter gelooft het Hof de universiteit als ze zegt dat Afrikaanstalig onderwijs niet meer 'redelijkerwijs uitvoerbaar' omdat de tweetalige voorzieningen zo 'duur' zijn.

Een precedent is geschapen: met 'geldgebrek' als passende rechtvaardiging kan de armlastige staat nu

het grondwetsartikel voor redelijkerwijs uitvoerbaar moedertaalonderwijs overal passeren en toch 'inclusief' het Afrikaans afbreken.

Wassen neus

Stellenbosch staat model voor de rest van het land, waar steeds allerlei nobele grondwetsbepalingen gepasseerd worden om het land egalitair om te vormen. Rechter Froneman geeft de anderstaligen wel mee dat zij gewoon hun taal moeten blijven gebruiken. Maar verwacht van de staat geen grondwettelijke naleving van meertaligheid. Rechter Mogoeng Mogoeng herhaalt dat de staat er geen geld voor heeft en dat het bedrijfsleven dit moet oppakken. Volgens een verbijsterde professor Wannie Carstens, onvermoeibaar en optimistisch voorvechter van meertaligheid, zijn taalbehoud en moedertaalonderwijs nu slechts privékwesies geworden en blijkt de beloofde diversiteit in het onderwijs een wassen neus.

Eigen initiatieven

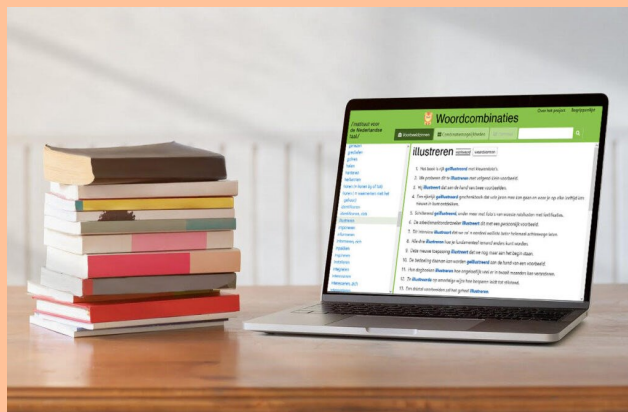
Decennialang is men met de pluriforme 'grondwettelijke droom' in slaap gehouden, terwijl overal de taal werd afgeschaft. Theuns Eloff, verzoener van het eerste uur, concludeert dat men zich nu moet richten op het grondwetsartikel dat oprichting van privé-onderwijsinstellingen mogelijk maakt – mits die niet discrimineren of ondermaats onderwijs leveren.

Hierin voorziet de burgerorganisatie Solidariteit Beweging al jarenlang. Ze besepte al vroeg dat het ANC de Grondwet aan haar laars lapt en het Afrikaans liever afbreekt, en dat Afrikaanstaligen zelf initiatieven moesten ontplooiën. Terwijl velen hoop en energie staken in Afrikaans staatsonderwijs stichtte Solidariteit de Afrikaanstalige universiteit Akademia en de beroepsonderwijsinstelling SolTech. Het onderwijs is er zeer goed (verre van ondermaats in tegenstelling tot het staatsonderwijs). Solidariteit werd wel eens een neiging tot afzondering en zelfs discriminatie verweten, maar nu brengt het Solidariteit-model hoop.

Aldus gaat de strijd om Afrikaanstalig onderwijs zijn volgende fase in. Afrikaanstaligen gaan het zelf doen. *'n Boer maak 'n plan.*

Nieuwe ontwikkelingen bij het INT

Het Instituut voor de Nederlandse Taal (INT) prijst zichzelf als volgt aan: Het INT is dé plek voor iedereen die iets wil weten over het Nederlands door de eeuwen heen. Het is een breed toegankelijk wetenschappelijk instituut dat alle aspecten van de Nederlandse taal bestudeert, waaronder de woordenschat, grammatica en taalvariatie.

Onlangs heeft het INT een nieuwe taalhelp voor het combineren van woorden ontwikkeld. Zie onderstaand bericht van het INT (Let op het taalgebruik: "checken", "modifieren", "collocatie's" en "release".):

"Je weet wat je wil zeggen, maar je kunt niet op het juiste woord komen. Of je twijfelt eraan of je eraan in deze zin kan weglaten. Twijfel je aan of over je taalvaardigheid in het Nederlands? De kurk waarop iets of iemand drijft, is dat een zaak of een persoon, of allebei? Valt er eigenlijk iets te checken als iemand zegt kan je nagaan! Hoe kan ik werkwoorden als formuleren of definiëren modifieren? Binnenkort kan u deze informatie over werkwoorden snel opzoeken in onze applicatie Woordcombinaties.

Woordcombinaties is een online taalhelp in ontwikkeling die gevorderde leeders van het Nederlands als vreemde en tweede taal en iedereen die schrijft, ondersteunt bij het gebruiken van woorden in context. Het toont hoe werkwoorden gebruikt worden in goede voorbeeldzinnen, welke woorden er vaak en/of typisch mee gecombineerd worden en hoe patronen samen met collocaties gebruikt worden voor het bouwen van zinnen. Gebruikers leren niet alleen woorden kennen, maar ook gebruiken. Het project verloopt in fasen en de eerste resultaten bevatten vooralsnog alleen werkwoorden. In de toekomst zullen we ook de combinatiemogelijkheden van zelfstandige naamwoorden beschrijven. Een demo is alvast te bekijken op:

<http://woordcombinaties.ivdnt.org>

In juni komt de eerste release online met verbeteringen en meer werkwoorden."

Taalgebruik in de Europese Unie (EU)

Onze voorzitter Simon Smits houdt zich niet alleen bezig met Zeeuwse zaken, maar ook met Europese zaken. Hij heeft een brief geschreven naar de voorzitter van de Europese Commissie, mevrouw Von der Leyen. In deze brief beklagt hij zich over het taalgebruik van mevrouw, omdat zij in haar optredens systematisch Engels spreekt in plaats van Duits, haar moedertaal. Dit is des te vreemder, aangezien het Engels na het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de EU geen EU-taal meer is. Zij behoort haar eigen taal, het Duits, te gebruiken.

De reactie van de Commissie is voorspelbaar. Zij verwijst naar de huidige tekst van Verordening 1 van de Raad van ministers van 1958, waarin staat dat voor de EU-instellingen momenteel 24 officiële talen en werktalen gelden, waaronder het Engels.

De Commissie zegt dat zij een groot voorstander is van meertaligheid. Als voorbeeld haalt ze aan dat de voorzitter in haar openbare optredens zoveel mogelijk gebruik maakt van de verschillende talen die zij spreekt. Dit is natuurlijk geen sterk argument. Als de voorzitter toevallig alleen Frans spreekt, zou alles in het Frans verlopen. Vervolgens wordt in de brief nog aandacht besteed aan de grondregel dat elke burger zich in de eigen taal tot de Commissie kan wenden.

Onze voorzitter heeft gelijk. De leden van de Europese Commissie zouden zich in hun eigen taal moeten uiten. Dit gebeurt echter niet. De oorzaak is het aantal officiële talen. Bij zo veel officiële talen is het gevolg dat er in de praktijk slechts een officiële taal komt bovendrijven. Het gaat om een sluipend proces. Naar buiten toe wordt gedaan of er niets aan de hand is. De burger kan zich toch in de eigen taal tot de EU-instellingen richten? Daarbij wordt voorbijgegaan aan het feit dat dit slechts een klein, verwaarloosbaar deel van het taalgebruik betreft. Steeds vaker wordt een andere taal, meestal het Engels, als voertaal ingesteld. Dat geldt voor steeds meer EU-instellingen. Denk aan de Europese Centrale Bank. De voertaal is daar in feite Engels. Ook elders, denk aan het Europese Parlement wordt steeds meer Engels gesproken. Het resultaat zal zijn dat het Neder-

lands uit de EU verdwijnt. Verlies van domein dus. Niet officieel. Dat zal niet gebeuren, maar wel feitelijk. In verband hiermee moet ook gewezen worden op de sterke stroming in bepaalde kringen om overal Engels als eerste vreemde taal te onderwijzen. Als dat het geval is, kan heel gemakkelijk gezegd worden: dat gebruiken van het Engels is toch niet erg? Iedereen verstaat toch Engels? Oftewel Engels als breekijzer voor een Federaal Europa.

Er mag geen domeinverlies ontstaan voor het Nederlands of voor welke andere taal dan ook. Wat er dus moet gebeuren, is minder EU en meer regulering voor het gebruik van de talen die door EU-instellingen gebruikt worden. Het is nu veel te vrijblijvend.

Het verwarwoordenboek

Wij vragen de aandacht van onze lezers voor het 'Verwarwoordenboek' van Jan Renkema. Hierna volgt de tekst van een advertentie:

“Wat is het verschil tussen bloot en naakt? Bent u gek op, gek met of gek van frikadellen? Of waren het nou frikandellen? De Nederlandse taal kent veel woordparen die met elkaar worden verward. Het gaat om woorden die op elkaar lijken of juist van elkaar verschillen qua betekenis en stijl en schrijfwijze. Zo hebben we het woord boxer, maar ook bokser. Geen van beide wil je ze graag tegen je neus hebben, maar welke verwijst nu naar de vechtersbaas? En welke naar de onderbroek?”

Van werkwoorden (beslissen - besluiten) tot zelfstandig naamwoorden (auteur - schrijver) en voorzetsels (waarschuwen voor - waarschuwen tegen): Jan Renkema neemt in het *Verwarwoordenboek* meer dan 500 woordparen onder de loep en ontwaart ze aan de hand van voorbeelden van gebruik en etymologie. Twijfelt of weeft u? Zoek het op in het *Verwarwoordenboek*.”

Horeca en Engels

NRC HANDELSBLAD

Hieronder laten wij een beschouwing volgen, opgenomen in de NRC van 30 juli. Auteur is Thijs Niemantsverdriet.

Ik blijf op het terras koppig Nederlands praten. Onlangs klonken er twee woorden die ik een tijdje niet meer had gehoord: 'English please'. Ze kwamen uit de mond van een serveerster op een Amsterdams terras, met een air van volstreekte vanzelfsprekendheid. De zon en het fraaie uitzicht over het IJ konden niet verhinderen dat er meteen irritatie bij me opborrelde.

Al jaren is het gebruikelijk dat je in horeca en winkels in Amsterdam – en ik vermoed ook in Rotterdam, Utrecht en Den Haag – geholpen wordt door mensen die geen woord Nederlands spreken. In de lockdown ging het verschijnsel eventjes ondergronds, maar nu is het weer helemaal terug van weggeweest. En het gaat verder dan horeca of kledingzaken: deze week had ik nog een woordvoerder van de Universiteit van Amsterdam aan de lijn die geen Nederlands sprak.

Je kunt daar je schouders over ophalen – en veel van mijn vrienden doen dat. We wonen nu eenmaal in een internationaal georiënteerd land, in een wereldstad zelfs, de globalisering is niet te stuiten, wij Nederlanders zijn open minded en bovendien spreken we allemaal uitstekend Engels, toch?

Zelf denk ik daar anders over. Zo'n Engels spreken de serveerster mag dan behoren tot de categorie klein ongerief, er gaat wel degelijk een groot, hardnekkig probleem achter schuil: het volstreekte *dédain* dat Nederlanders hebben voor hun eigen taal.

Hier woonachtige buitenlanders kunnen dat beamen: zodra een Nederlander merkt dat je geen native speaker bent, schakelt hij over op Engels. Let's just speak English. Een anderstalige ouder in de appgroep van het kinderpartijtje of bij de ouderavond? Hupsakee, voertaal Engels.

Je kunt het ontzettend open en kosmopolitisch van jezelf vinden, in werkelijkheid is het gemakzucht gepresenteerd als tolerantie. Je verhuult ermee dat je geen zin hebt om iets langer te doen over een gesprek, of een handje te helpen met een woord of een uitdrukking – iets wat Engelstaligen zelf voortdurend moeten doen als er weer eens een Hollan-

der komt aanzetten met zijn beperkte Engels.

Niet doen! Nergens voor nodig! Dat is het signaal dat we afgeven aan buitenlanders die onze taal willen leren.

Die houding gaat ook nog eens gepaard met een stevige dosis hypocrisie: met een Amerikaanse expat of een Duitse kantoorgenoot spreken we liever geen Nederlands, maar als een statushouder of een importbruid(egom) uit een niet-westers land onze taal niet of gebrekkig machtig is, geldt dat als een toonbeeld van slechte integratie.

Het gemak waarmee de serveerster mededeelt dat ze geen Nederlands spreekt, kan alleen maar blijven bestaan omdat vrijwel niemand zich erover verbaast. Ik doe dat wel – en blijf op het terras koppig Nederlands praten. En weet je wat? Dat gaat meestal verbazingwekkend goed.

Standpunt Taalverdediging:

Wij hebben vaker in de nieuwsbrief aandacht besteed aan het feit dat op bepaalde toeristische plekken de bezoeker door Nederlandsonkundig personeel aangesproken wordt in het Engels. Met name is dat het geval in Amsterdam en omstreken. Tot onze verbazing biedt NRC Handelsblad, wat betreft de eigen taal en cultuur een onbetrouwbare krant, nog steeds de gelegenheid om dit verschijnsel kritisch te bekijken. Omdat de beschouwing een goed beeld geeft van de problematiek, hebben wij dit bovenstaand opgenomen. De auteur vraagt zich onder meer af waarom de Nederlander zo gemakkelijk overgaat op het Engels. Volgens hem is het gemakzucht, gepresenteerd als tolerantie. Was het maar zo! Het gaat verder. Het is een diepgeworteld minderwaardigheidsgevoel ten opzichte van de eigen taal en cultuur. Het wordt van jongs af aan aangeleerd. We hebben de 'Franse' tijd gehad, ook nog in de 19e eeuw. Nu hebben we de 'Engelse tijd'. Met Engels verwerf je status. Het gebruik van Engels is de gemakkelijkste manier om indruk op anderen te maken. Met Engels doe je mee aan de 'grote wereld'. Blijkbaar is de Nederlander niet in staat om op eigen kracht taal en cultuur te beleven.

Frans-Vlaanderen

Aan Neerlandistiek van 12 april 2021 ontlenuen wij het volgende artikel:

“Het Franse parlement heeft op 8 april 2021 een wet aangenomen waardoor de regionale talen in Frankrijk worden erkend en het gebruik ervan wordt bevorderd: “Proposition de loi relative à la protection patrimoniale des langues régionales et à leur promotion.” De Franse over-

heid noemt niet enkel onder anderen Baskisch en Bretoens, maar ook alle dialectgroepen binnen het Franse territorium ‘talen’ (langues). Daarmee geniet ook het Frans-Vlaams bescherming. Die Nederlandse dialectgroep wordt gesproken in het Département Nord-Pas-de-Calais en is nooit beïnvloed geweest door de Nederlandse standaardtaal. Frans-Vlaanderen werd al in 1713 definitief bij Frankrijk aangehecht. Het Frans-Vlaams is daardoor een uitermate archaische Nederlandse orale overlevering gebleven.

Karel Appelmans, deskundige voor Frans-Vlaanderen, zegt in een reactie op dit artikel: een beetje kort door de bocht, het Frans-Vlaams wordt nergens vermeld in de Loi Molac. Dit dialect heeft wel een erkenning via Flarep op cultureel gebied doch op onderwijsgebied is het Frans-Vlaams niet erkend. Laten we ijveren voor het Nederlands als onderwijstaal in Frans-Vlaanderen. Uit de reactie van Karel Appelmans maken wij op dat wij een onderscheid moeten maken tussen het Frans-Vlaamse dialect en het standaard-Nederlands. Hij wil zo te lezen de nadruk leggen op het aanleren van standaard-Nederlands.

Het artikel in Neerlandistiek bevat een slordigheid: Nord-Pas-de-Calais is geen département, maar een niet meer bestaande regio, inmiddels onderdeel van de nieuwe regio Hauts-de-France. Wat in het artikel ontbreekt, is de vaststelling dat het Frans-Vlaams door steeds minder mensen wordt gesproken en dat dat niet zomaar komt, maar het gevolg is van een eeuwenlange onderdrukking van het Frans-Vlaams door de Franse overheid. Dat geldt niet alleen voor het Frans-Vlaams. Feit is dat Frankrijk eeuwenlang een imperialistische strijd tegen alle streektaalen heeft gevoerd. Het is nu afwachten wat deze nieuwe wet voor gevolgen heeft. Veel zal het niet kunnen zijn. De Franse staat heeft zijn doel bereikt. De buit is voor Frankrijk binnen. Het Frans-Vlaams is nagevoeg verdwenen.

Uitreiking LOF-prijs in Brugge

Als deze nieuwsbrief bij u in de brievenbus valt, heeft de uitreiking van de LOF-prijs 2021 op zaterdag 2 oktober waarschijnlijk reeds plaatsgevonden. Gezien het belang van de prijs hebben wij gemeend om in deze nieuwsbrief toch aandacht te besteden aan de uitreiking. De uitreiking in 2020 heeft geen doorgang gevonden vanwege de corona-uitbraak en vanwege het overlijden van Jan Roukens, de oprichter van de LOF-prijs. De LOF-prijs is in het leven geroepen om personen of organisatie te onderscheiden die zich inzetten voor het goed gebruik van de Nederlandse taal.

De uitreiking in 2021 wordt uitgevoerd door de Vlaamse Volksbeweging (VVB) en Stichting Nederlands, met ondersteuning van de Marnixring. De ontvanger van de prijs is het ‘Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie’, dat in 2020 zijn veertigste verjaardag vierde. In het kader van de uitreiking gaat bijzondere aandacht, in de vorm van een symposium, uit naar de Bruggeling Simon Stevin, de universele wetenschapper en grondlegger van het Nederlands als wetenschapstaal. Stevin overleed 401 jaar geleden.

Om een indruk te geven van het symposium, geven wij hieronder de titels van enkele lezingen:

- De grondleggers van de cultuur van de Nederlanden, door Hugo Maes, voorzitter VVB;
- Stevin, Bruggelinck, wetenschapper uit de Lage Landen met een Europese uitstraling, door Guido van den Berghe, curator van de Simon Stevin tentoonstelling;
- De toekomst van het Nederlands, door mevrouw Judith Tielen, lid van de Nederlandse Tweede Kamer;
- De toekomst van het Nederlands in het onderwijs, door Floris Cohen, bijzonder hoogleraar Vergelijkende Geschiedenis van de Natuurwetenschap aan de Universiteit Utrecht;
- Simon Stevin van Brugghe, 1620-2020. ‘Hij veranderde de wereld’, door Dieter Viaene, erfgoedarchivaris van de Stad Brugge.

De LOF-rede wordt uitgesproken door Luc Devolde-re. De prijs wordt in ontvangst genomen door Jan Jambon, Minister-President van Vlaanderen.

Universiteit Antwerpen

Een nieuwe spellingherziening?

Er is weer een nieuw voorstel om de spelling van het Nederlands te vereenvoudigen uitgebracht. Dominiek Sandra, hoogleraar Taalwetenschap aan de Universiteit van Antwerpen, heeft voorgesteld om de bestaande regels voor de werkwoordspelling af te schaffen. Zijn stelling is dat de huidige regels zodanig ingewikkeld zijn dat fouten maken onvermijdelijk is. Dus moeten we regels maken die geen fouten veroorzaken. Wij ontleen onderstaande aan een artikel in Neerlandistiek van april dit jaar.

Zijn oplossing is de regels voor de spelling van de open en gesloten lettergrepen te gebruiken voor de werkwoordspelling. Het probleem zit niet in de spelling van de stam. Het venijn zit in de spelling van het achtervoegsel. Vandaar: schrijf de stam altijd op dezelfde manier en volg daarna de regels voor de spelling van de open en gesloten lettergrepen. Dan spellen we 'ik/jij/zij/hij word' en 'het is gebeurt'. We schrijven dan ook 'zij brande' en 'ik hate'. De vreemde woordbeelden wennen volgend hem snel. Zodoende is er veel winst voor het schrijfonderwijs, dat zich dan volledig kan toelagen op wat echt broodnodig is: de vaardigheid om coherente, gestructureerde en goed beargumenteerde teksten te schrijven. Hij voegt er wel aan toe dat een spellingwijziging een zaak is van de Nederlandse Taalunie en dat de Vlaamse en Nederlandse ministers daarvoor het licht op groen moeten zetten.

Taalverdediging is voor eenvoudige taalregels en voor eenvoudig taalgebruik. Om die reden is Taalverdediging ook tegen de verengelsing van onze taal. Die verengelsing maakt onze taal minder eenvoudig. Een taal moet zich op eigen kracht ontwikkelen. Vereenvoudiging van de taalregels brengt echter ook nadelen met zich mee. Het veroorzaakt onzekerheid bij de gebruikers. Ook nieuwe regels zullen fouten veroorzaken. Steeds nieuwe spellingherzieningen maken oudere teksten onleesbaar en er is geen draagvlak voor. Zeker niet na de laatste herziening in 1995, toen de invoering van de tussen-n. veel weerstand opriep (pannekoek werd pannekoek). Dan is er ook nog een stroming die het goed vindt als alle mogelijke vormen naast elkaar gebruikt worden (d, dt, t). Dat is voor ons wel de slechtste oplossing. Dan gaan we terug naar de middeleeuwen. Met algemene wanorde tot gevolg. Dat moet dus zeker niet gebeuren. Wat ons betreft, komt er voorlopig dus geen spellingherziening.

Taalwetten in Frankrijk

Ook in Frankrijk is er sprake van verengelsing, maar de Fransen zijn wat flinker dan de Nederlanders, die graag de andere kant op kijken. Zo is al in 1994 de wet Toubon aangenomen door het Franse parlement. Deze wet bepaalt ondermeer dat alle uitingen in de openbare ruimte in het Frans plaatsvinden. Naast de wet Toubon zijn er in Frankrijk ook instanties die zich bezig houden met het bedenken van Franse woorden voor Engels woorden. De achterliggende gedachte is dat Engelse woorden niet nodig zijn en het vermogen van het Frans om zich op eigen kracht te ontwikkelen verzwakken. Wij noemen twee instellingen:

- France Terme is een webstek, opgesteld door de 'Délégation Générale de la langue française', een overheidsinstelling; op deze webstek zijn de vertalingen te zien; de vertalingen worden bedacht door een 'Commission d'enrichissement de la langue française' en uitgebracht in de 'Journal Officiel'.
- L'Académie Française, eveneens een overheidsinstelling.

France Terme levert vele nieuwe Franse woorden op. Enkele voorbeelden:

- fakenews > infox
- Leveraged Buy-Out > achat à effet de levier;
- Digital > numérique;
- Streaming > vidéo en flux;
- Replay > rediffusion;
- Prime Time > heure de grande écoute;
- Video on demand > vidéo à la demande;
- Podcast > audio à la demande;

Of de vertalingen altijd geslaagd zijn, laten we hier buiten beschouwing. Het feit dat het gebeurt en wel systematisch is van groot belang. Frankrijk doet aan taalpolitiek. Taalverdediging is van mening dat er in Nederland ook aan taalpolitiek moet worden gedaan. Een wet Toubon en instellingen vergelijkbaar met France Terme en L'Académie Française zijn hard nodig. Ondertussen kunnen we alvast leren van de Franse aanpak: kijken hoe zij vertalen. We roepen de lezers van onze nieuwsbrief op om ook zelf de webstek van 'France Terme' te bezoeken en na te gaan hoe de Fransen de vertaling van Engelse woorden aanpakken en daaruit lering trekken.

FranceTerme

Is foutloos taalgebruik elitair?

Met als titel 'Focus op foutloos taalgebruik is elitair en homogeen, en maakt onze taal ontoegankelijk' schrijft Hilde Roothart in de Volkskrant van 20 april een opiniestuk. Zij verwijst naar de gang van zaken in 'Hull University', een universiteit in Engeland. Hieronder laten wij een samenvatting volgen. Haar taalgebruik zal bij veel lezers onbegrip opwekken:

Foutloos taalgebruik is elitair en homogeen. Studenten van deze universiteit worden niet langer gecorrigeerd wanneer ze verkeerd spellen, grammaticale fouten maken of de interpunctie verkeerd gebruiken. De universiteit meent dat de vereiste om foutloos te kunnen schrijven etnische minderheden en studenten die afkomstig zijn van minder goede scholen discrimineert. Goed taalgebruik, stelt de universiteit, kan worden gezien als homogeen, Noord-Europees, wit, mannelijk, en elitair. Het taalbeleid maakt deel uit van het diversiteitsbeleid van de universiteit dat tot doel heeft het curriculum te dekoloniseren.

De auteur wil naar een ander taalbeleid. Onze taal bestaat niet alleen uit letters en cijfers, maar ook uit beelden, geluiden en gebaren. We beschikken niet alleen over taalvermogen, maar ook over beeldend vermogen en scheppingskracht en over de taal van kleur, klank en knipoog. Het is de hoogste tijd om de ongelijkheid die in onze taal besloten ligt te bevrijden van de uitsluiting van de laaggeletterdheid. Dat kunnen we voor elkaar krijgen door alle vormen van intelligentie waarover we beschikken in te zetten. En door elke taal die we beheersen ook echt als taal te gaan zien, horen en voelen. Dat zou ons pas echt gelijkwaardiger maken.

Reacties

Dit soort opiniestukken in de Volkskrant veroorzaakt altijd vele reacties. Dat is natuurlijk ook de bedoeling. Zihni Özdil, historicus, oud-kamerlid voor Groen-Links en van Turkse afkomst verzet zich in duidelijke bewoordingen tegen het opiniestuk: keer je rug naar types, zoals Roothart, die jou zo graag klein willen houden dat ze je niet eens meer de Nederlandse taal gunnen.

Een andere columnist in de Volkskrant, Arie Elshout, verzet zich ook tegen dit soort denken: Dit paternalisme manifesteert zich in vele vormen en ge-

daanten. Iemand meent te weten wat goed is voor de ander. Iemand denkt voor de ander. Iemand ziet de ander als een kwetsbaar persoon die constant bescherming behoeft. Dit alles gebeurt vaak met de beste bedoelingen, maar in de kern is het neerbui-gend. Onbewust wordt de ander niet voor 'vol' aan-gezien. In een tijd dat er naarstig wordt gezocht naar de kleinste sporen van racisme in hoofd, hart en onderbuik, zouden progressieve blanken die de taaleisen voor studenten van kleur willen verlagen, zich eens moeten afvragen of hun linkse paternalis-me niet zweemt naar onbewust racisme.

De vraag rijst waarom de Volkskrant, een krant die zichzelf een kwaliteitskrant noemt, meent ruimte te moeten geven aan dit soort krompraat. Er is geen enkel aanknopingspunt met de werkelijkheid. Zou het doel kunnen zijn de omzet van de krant te ver-groten? Hoe dan ook, er is veel weerstand tegen dit soort denken en de kans zou dus klein moeten zijn dat dit soort denken doorbreekt. Maar de vraag is of het zo werkt. De vrees bestaat dat dit soort denken reeds aanwezig is en zijn werk doet als een lang-zaam werkend gif. Opletten is dus geboden.

STICHTING TAALVERDEDIGING

Postbus 7837, 1008 AA Amsterdam

E-post: info@taalverdediging.nl

Webstek: <http://www.taalverdediging.nl>

Voorzitter: S.P. Smits, penningmeester: D.S.P. Mantione,
2e penningmeester: M.C. Heitmeier, lid: M.R. Bas,

Bankrekening:

NL86INGB0007412861

Het begunstigersbedrag met abonnement

Nieuwsbrief is vanaf €15,- per jaar

Giften zijn dikwijls voor Nederlandse ingezetenen
aftrekbaar bij de belasting.

De Stichting is erkend als

Algemeen Nut Beogende Instelling.

Stichting Taalverdediging is statutair politiek,
godsdienschtig en maatschappelijk neutraal
en ontvangt geen overheidssubsidie.

ISSN: 2211-5013